

Rakenteellisen sosiaalityön käytännöt kotouttavassa sosiaalihuollossa
Käytäntötutkimus

Alisa Ajomaa

Lily Huuhtanen

Jessica Nurmi

Tanja Vanttaja

Helsingin yliopisto

Sosiaalityö

4.2.2022

Sisällysluettelo

1 Johdanto	1
2 Keskeiset käsitteet	2
2.1 Rakenteellinen sosiaalityö	2
2.2 Kotouttava sosiaalityö	4
3 Tutkimuksen toteuttaminen	5
3.1 Tutkimuskysymykset	5
3.2 Tutkimus käytäntötutkimuksena	5
3.3 Tutkimuksen hyödyntäminen ja julkaiseminen	6
3.4 Tutkimusetiikka	7
4 Tutkimuksen tausta ja toimintaympäristö	8
5 Tutkimusaineisto ja analyysi	9
5.1 Analyysimenetelmä	10
6 Tutkimustulokset	12
6.1 Käsitteet rakenteellisesta sosiaalityöstä	12
6.2 Rakenteellisen sosiaalityön erityispiirteitä kotouttavassa sosiaalihuollossa	15
6.3 Rakenteellisen sosiaalityön käytännöt	16
6.4 Tulevaisuuden näkymät ja kehittämiskohteet	19
6.5 Rakenteelliseen sosiaalityöhön käytetty aika	22
7 Johtopäätökset ja pohdinta	23
Lähteet	26
LIITE 1	28

1 Johdanto

Sosiaalityön perustehtävään kuuluu keskeisesti tiedonmuodostus ja sen välittäminen eteenpäin. Tieto syntyy työn käytännöistä asiakastyössä ja sitä voidaan kerätä monella tapaa. Käytäntötutkimus on tällaisen tiedon keräämisen ja tuottamisen menetelmä. Käytäntötutkimuksen tutkimusongelma syntyy sosiaalialan käytänteistä, missä tarve jonkin ilmiön tutkimiselle on todettu. Käytäntötutkimuksessa on keskeistä myös sen monitoimijaisuus. Se palvelee parhaimmillaan monia eri tahoja; työyhteisöä, asiakaskuntaa, kansalaisia, opiskelijaa, päätöksentekijöitä ja koulutusyksiköitä. (Satka ym., 2005, s. 9–11.)

Tässä käytäntötutkimuksessa tutkimme rakenteellisen sosiaalityön toteutumista Espoon maahanmuuttajapalveluiden kotouttavassa sosiaalihuollossa. Valitsimme käytäntötutkimuksen teemaksi kotouttavan sosiaalihuollon, sillä meillä kaikilla tutkimuksen tekijöillä on tästä työkokemusta ja halusimme syventää asiantuntemustamme. Espoon maahanmuuttajapalvelut taas esittivät toiveen rakenteellisen sosiaalityön tutkimisesta, joka niin ikään kiinnosti meitä.

Rakenteellinen sosiaalityö on sosiaalityön yksi työmuoto, missä yksilötyön sijaan pyritään vaikuttamaan yhteiskunnan rakenteisiin ja sosiaalisiin ilmiöihin, joita nämä rakenteet tuottavat (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2021). Minna Kivipellon (2021) kokoamassa työpaperissa viimevuotisista rakenteellisen sosiaalityön tutkimuksista, hän toteaa, että rakenteellinen sosiaalityö on tuttu käsite työntekijöille, mutta sen sisältö ja menetelmät ovat epäselviä ja jäsentyttömiä monille. Kivipelto toteaaakin, että rakenteellista sosiaalityötä tulee kehittää niin tutkimuksessa, koulutuksessa kuin myös julkisen sektorin käytänteissä. (Kivipelto 2021, s. 1.)

Espoon maahanmuuttajapalvelujen yhteyshenkilö esitti toiveen, että aiheesta tehtäisiin käytäntötutkimus, missä selvitetäisiin työntekijöiden näkemyksiä rakenteellisesta sosiaalityöstä. Tutkimuksen perusteluksi esitettiin, että rakenteellinen sosiaalityö ei tällä hetkellä tilastoidu kunnan asiakastietojärjestelmään ja haluttiin selvittää, miten rakenteellista sosiaalityötä toteutetaan kotouttavassa sosiaalihuollossa ja kuinka paljon työaikaa siihen kuluu. Lisäksi haluttiin kerätä yleisiä kehittämis ehdotuksia rakenteellisen sosiaalityön käytäntöihin liittyen. Tutkimuksemme kohteena on Espoon maahanmuuttajapalveluiden sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjaajien kokemukset. Tutkimustulokset tulevat Espoon maahanmuuttajapalveluiden, rakenteellisen sosiaalityön työryhmän sekä laajemmin Espoon kaupungin organisaation käyttöön.

Tutkimuksen keskeisiä käsitteitä ovat rakenteellinen sosiaalityö ja kotouttava sosiaalityö, joita käsittelemme toisessa luvussa, kolmannessa luvussa esittelemme tutkimuksen toteuttamista, jossa kerromme tarkemmat tutkimuskysymykset, avaamme käytäntötutkimuksen periaatteita tutkimusmenetelmänä ja tuomme esiin tutkimuseettisiä kysymyksiä. Neljännessä luvussa esittelemme tutkimuksen taustaa ja toimintaympäristöä, jonka jälkeen esittelemme tutkimusaineistoa ja valitsemaamme analyysimenetelmää. Lopuksi esittelemme tutkimustuloksia ja niistä syntyneitä johtopäätöksiä sekä pohdimme, miten tutkimustuloksia hyödynnetään ja esitellään työyhteisössä.

2 Keskeiset käsitteet

2.1 Rakenteellinen sosiaalityö

Sosiaalityö nähdään vahvasti muutokseen tähtäävänä työnä, jossa painottuu yksilökohtainen, asiakkaan henkilökohtaiseen elämäntilanteeseen vaikuttava työskentely. Sen lisäksi sosiaalityö toimii palvelujärjestelmän rakenteiden muuttamisen tasolla – ruuhkautunut asiakastyö on tosin osaltaan vienyt tilaa tältä rakenteisiin vaikuttamiselta. (Pohjola, 2017, s. 17.) Pohjola, Laitinen ja Seppänen (2017, s. 11) jakavat rakenteellisen sosiaalityön kahteen osioon; se toisaalta pyrkii parantamaan heikoimmassa asemassa olevien asemaa, mutta myös muuttamaan yhteiskunnan rakenteita. Pohjolan (2017, s. 19) mukaan muutostyön tavoitteena on edistää ihmisoikeuksien ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toteutumista sekä parantaa ihmisten mahdollisuuksia osallisuuteen ja valtaistumiseen omissa toimintaympäristöissään.

Rakenteellisen sosiaalityön käsite kehittyi 1970-luvulla, jolloin vallalla oli radikaalin sosiaalityön liike, johon kuului vahvasti kriittisyyden ja oikeudenmukaisuuden suuntaukset (Pohjola 2011, s. 209). Pohjola, Laitinen ja Seppänen (2017, s. 10) kuvaavat rakenteellisen sosiaalityön syntyä yhteiskunnallisten muutosten, kuten eriarvoisuuden lisääntymisen, palveluyhteiskunnan markkinakeskeisyyden ja sosiaalityön tulos- ja selontekovelvollisuuksien lisääntymisen seurauksena. Pohjolan (2017, s. 19–20) mukaan rakenteiden muutoksen tarvetta korostavat näkökulmat ovat nousseet esille eri vähemmistöryhmien ja yhteiskunnassa heikommassa asemassa olevien ryhmien kautta. Kansainvälisessä kontekstissa työskentelyn taustalla on syrjintää ja sortoa vastustava sosiaalityö (esim. Freire, 2005; ref. Pohjola, 2017, s. 20).

Rakenteelliseen sosiaalityöhön kuuluu ilmiöiden analysoiminen ja havainnointi sekä toimintatapojen parantaminen, jotka liittyvät sosiaaliseen hyvinvointiin ja parantavat asukkaiden osallisuutta. Rakenteellisen sosiaalityön tarkoitus on ennaltaehkäistä sosiaalisia ongelmia. Käytännössä rakenteellinen sosiaalityö sisältää tiedon keräämistä kunnan ja maakunnan sosiaalisista ilmiöistä, tehokkaampien toimintatapojen kehittämistä sekä yhteistyöverkostojen luomista, jotta kunnan asukkaiden osallisuus vahvistuisi. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2021.)

Rakenteellinen sosiaalityö on määritelty laissa yhdeksi sosiaalityön muodoksi. Sosiaalihuoltolain (2014/1301) 7§:ssä määritellään sosiaalityön tehtäviksi:

- 1) sosiaalihuollon asiakastyöhön perustuvan tiedon tuottaminen asiakkaiden tarpeista ja niiden yhteiskunnallisista yhteyksistä sekä tarpeisiin vastaavien sosiaalipalvelujen ja muun sosiaalihuollon vaikutuksista;*
- 2) tavoitteelliset toimet ja toimenpide-ehdotukset sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseksi ja korjaamiseksi sekä kunnan asukkaiden asuin- ja toimintaympäristöjen kehittämiseksi;*
- 3) sosiaalihuollon asiantuntemuksen tuominen osaksi kunnan muiden toimialojen suunnittelua sekä yhteistyö yksityisten palveluntuottajien ja järjestöjen kanssa paikallista sosiaalityötä sekä muuta palvelu- ja tukivalikoimaa kehittäen.”*

Pohjola (2011) on jaotellut rakenteellisen sosiaalityön tehtävät neljään alueeseen: tietotyö, strategiatyö, inklusiotyö sekä oikeudenmukaisuustyö. Nämä alueet ovat limittäisiä toisiinsa nähden sekä muihin sosiaalityön tehtäviin nähden. *Tietotyöllä* tarkoitetaan tiedon tuottamista ihmisten elinolosuhteista ja hyvinvoinnista sekä palveluiden toimivuudesta ja tarpeisiin vastaamisesta. Tiedon tuottamisen lisäksi olennaista on tiedon välittäminen esimerkiksi päättäjille. *Strategiatyöllä* puolestaan tarkoitetaan sosiaalityön ja -palveluiden suunnitelmallista edistämistä sekä vaikuttamista lainsäädäntöön ja poliittisiin linjanvetoihin. Se sisältää esimerkiksi erilaisten tietotyön kautta saatuun tietoon perustuvien hyvinvointiohjelmien ja strategioiden luomista yhdessä eri toimijoiden kanssa. (Mts., 215–216.)

Inklusiotyön tavoitteena on kansalaisten osallisuuden lisääminen ja sen mahdollistaminen, että kansalaiset itse ovat mukana hyvinvointiin liittyvien palvelujen kehittämisessä. Tarkoituksena on myös edistää kansalaisten yhteisöllisyyttä. Tämä tehtäväalue limittyy yhteisösosiaalityön tehtävien kanssa ja tärkeässä roolissa on toimiminen yhdessä järjestöjen kanssa. *Oikeudenmukaisuustyö* on olennainen osa kaikkea sosiaalityötä. Se on työn eettinen perusta, jonka

keskiössä on ihmisten perusoikeuksien edistäminen. Rakenteellisessa sosiaalityössä tätä tehdään esimerkiksi nostamalla esille oikeus- ja oikeudenmukaisuusperiaatteisiin liittyviä kysymyksiä muiden toimijoiden kanssa käytävässä keskustelussa. (Pohjola, 2011, s. 216–217.)

2.2 Kotouttava sosiaalityö

Kotouttava sosiaalityö on sosiaalityön alue, jossa keskitytään maahanmuuttaneiden asiakkaiden tuen tarpeisiin kotoutumisvaiheessa. Työn tavoitteena on edistää kotoutumista tarjoamalla erilaisia palveluita kuten ohjausta ja neuvontaa. Tavoitteena on, että maahanmuuttaja kokee olevansa yhteiskunnan täysivaltainen jäsen. Palveluilla tuetaan esimerkiksi elämänhallintaa sekä pyritään ehkäisemään syrjäytymistä. Kotouttavan sosiaalityön sisällöt vaihtelevat riippuen asiakkaan tarpeista ja elämäntilanteesta. (Valtonen, 2001, s. 251, 253.) Työnkuvaan voi sisältyä esimerkiksi kotoutumissuunnitelmien ja alkukartoitusten tekoa, palvelutarpeen arviointia, asiakassuunnitelmien tekoa, elämänhallinnan ohjausta ja neuvontaa, täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen päätösten tekoa sekä kriisituen antamista.

Kotouttava sosiaalityö on palveluna erityinen, sillä sen asiakkaaksi pääsee riippumatta siitä, onko asiakkaalla sellaisia tarpeita mitkä normaalisti vaatisivat sosiaalityön osaamista. Kotoutumisen alkuvaiheessa voi olla monia tilanteita, jotka vaativat sosiaalityön osaamista, esimerkiksi sosiaalisen verkoston puute, terveysongelmat, asumiseen liittyvät ongelmat ja koti-ikävä sekä mahdollinen huoli perheenjäsenistä, jotka ovat jääneet toiseen maahan. (Turtiainen, 2004, s. 15.)

Kotouttava sosiaalityö perustuu kotoutumislakiin (Laki kotoutumisen edistämisestä (2010/1386). Kotoutumislain tavoite on tuoda kotouttamistoimet ja -palvelut niitä tarvitseville maahanmuuttajille oleskelun perusteesta riippumatta. Tämän lain perusteella jokaiselle Suomeen asettuvalla henkilölle tulee antaa perustietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, sekä kertoa palveluista. Tämä mahdollistaa sen, että henkilölle tehdään alkukartoitus, missä selvitetään hänen tietojaan ja taitojaan. Tämän perusteella voidaan arvioida tarvitaanko kotoutumissuunnitelmaa. Suunnitelmaan kirjataan toimenpiteet, jotka edistävät työllistymistä sekä suomalaisen yhteiskunnan toimintaan osallistumista.

3 Tutkimuksen toteuttaminen

3.1 Tutkimuskysymykset

Tämän käytäntötutkimuksen tavoitteena on selvittää Espoon maahanmuuttajapalveluiden sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjaajien käsityksiä rakenteellisesta sosiaalityöstä. Lisäksi tavoitteena on selvittää rakenteellisen sosiaalityön käytäntöjä ja työyhteisöstä nousevia kehittämisideoita.

Käytäntötutkimuksen tutkimuskysymyksinä ovat

1. Miten kotouttavan sosiaalihuollon sosiaalityöntekijät ja sosiaaliohjaajat käsittävät rakenteellisen sosiaalityön?
2. Miten rakenteellista sosiaalityötä toteutetaan kotouttavassa sosiaalihuollossa tällä hetkellä?
3. Miten rakenteellisen sosiaalityön käytäntöjä halutaan kehittää?

3.2 Tutkimus käytäntötutkimuksena

Käytäntötutkimus on melko uusi tutkimusmenetelmä sosiaalityössä, joka muokkautui 1980-luvulla, jolloin sosiaalityön opetuksen ja tutkimuksen välisessä suhteessa ruvettiin kiinnittämään huomiota niiden suhteeseen ympäröivään yhteiskuntaan. Satka ym. (2005) kuvailevat käytäntötutkimuksen ominaisuuksia kirjoittamassaan teoksessa käytäntötutkimuksesta. Käytäntötutkimus yhdistää akateemisen tutkimusmaailman ympäröivään yhteiskuntaan luomalla mahdollisuuden reflektoida käytäntöä vallalla oleviin sosiaalitieteen käsitteisiin ja teorioihin. Tämä tekee siitä uudelleen käsitteellistävän tutkimusmenetelmän, jolla on vahva yhteys käytäntöön. (Satka ym., 2005, s. 11–13.)

Käytäntötutkimus käyttää tiedon muodostamisen prosessissa palveluiden käyttäjien ja työyhteisön avulla saavutettua tietoa palveluista. Tutkimusprosessi jäsentyy käytännön eli asiakkaiden ja työyhteisön sekä tutkijoiden keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Käytäntötutkimuksen aihe tulee käytännöntyöstä ja työyhteisöistä käsin, jolloin perimmäisenä tavoitteena on palveluiden käyttäjien hyvinvoinnin lisääntyminen. (Austin, 2020.)

Sovimme käytäntötutkimusprosessin alussa vastuualueet jokaiselle jäsenelle. Alisa Ajomaa oli yhteyshenkilönä työyhteisöön, niin että yhteydenpito oli sujuvaa ja selkeää kaikille osapuolille.

Jessica Nurmi otti vastuulleen tutkimuslupahakemuksen tekemisen ja lähettämisen. Tanja Vanttaja vastasi tekstin oikoluvusta ja ulkoasun muokkaamisesta yhdenmukaiseksi. Lily Huuhtanen paneutui REDCap-työkaluun osallistumalla Helsingin Yliopiston järjestämään koulutukseen ja luomalla REDCap:ssa kyselyn.

Näiden vastuualueiden lisäksi tutkimussuunnitelman ja raportin kirjoitusvaiheessa otimme vastuullemme eri tekstiosuudet. Lily Huuhtanen vastasi johdannosta ja tutkimuksen taustasta sekä toimintaympäristön kuvailusta, Tanja Vanttaja kirjoitti teoreettista osuutta rakenteellisesta sosiaalityöstä ja tutkimuseettisen osuuden, Jessica Nurmi kirjoitti kotouttavasta sosiaalihuollosta sekä aineiston analyysimenetelmästä ja Alisa Ajomaa kirjoitti käytäntötutkimuksesta tutkimusmenetelmänä, aiemmasta tutkimuksesta sekä tutkimusaineistosta. Tämän lisäksi jaoimme aineiston niin, että kaksi meistä tutki ja teemoitteli samaa osaa aineistosta, joista teimme myöhemmin analyysiä yhdessä. Aineiston analysointiin, johtopäätöksiin sekä pohdintaan osallistui koko työryhmä ja raporttia kirjoitettiin tahoillamme reaaliaikaisesti päivittyvässä työryhmän kesken jaetussa tiedostossa. Tapasimme säännöllisesti videopuheluiden välityksellä, jolloin keskustelimme ja sovimme tehtävänjaosta ja työn etenemisestä.

3.3 Tutkimuksen hyödyntäminen ja julkaiseminen

Tutkimustulokset antavat viitteitä siitä, kuinka paljon rakenteellista sosiaalityötä jo tehdään Espoon maahanmuuttajapalveluissa ja miten työntekijät sen käsittävät. Tulosten avulla voidaan havaita jo olemassa olevia toimivia rakenteellisen sosiaalityön työkäytäntöjä ja kehittää uusia. Espoossa toivottiin, että tutkimuksen avulla rakenteellisen sosiaalityön käytännöt sulautuvat arkityöhön. Tutkimuksen avulla rakenteellisen sosiaalityön työmenetelmät selkiytyvät ja työn jakautuminen asiakastyön ja muun työn välillä selkiytyy.

Tulemme esittelemään tutkimuksemme tuloksia työyhteisön yhteisessä kokouksessa sekä Espoon sosiaali- ja perhepalvelujen työntekijöiden yhteisessä tutkimuksia esittelevässä tilaisuudessa. Tutkimusraportti ja posterit julkaistaan mahdollisesti internetissä.

3.4 Tutkimusetiikka

Tutkimuksessa sitouduimme Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2012) hyvän tieteellisen käytännön ohjeisiin; noudatimme huolellisuutta, rehellisyyttä ja tarkkuutta tutkimusta tehdessämme, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimuksen tulosten arvioinnissa. Tutkimusta varten haimme tutkimusluvan Espoon kaupungilta. Työyhteisön yhteyshenkilön kanssa olimme sopineet, että voimme mainita tutkimusraportissa tutkimuksen kohdeorganisaation ja yksikön.

Tutkimusta varten keräsimme aineiston REDCap-kyselylomakkeella sosiaalityöntekijöiltä ja sosiaalihojaajilta. Tutkimassamme työyksikössä perustettu rakenteellisen sosiaalityön työryhmä on avoin koko työyhteisölle. Halusimme ottaa tutkimukseemme mukaan sosiaalityöntekijät ja sosiaalihojaajat, jotta aineiston koko pysyy hallittavana. Sosiaalityöntekijöitä ja sosiaalihojaajia kyseisessä työyhteisössä on yhteensä 32.

Tutkimukseen osallistuminen on tutkittaville henkilöille vapaaehtoista. Tutkittavilla henkilöillä on oikeus keskeyttää osallistuminen missä tahansa tutkimuksen vaiheessa sekä peruuttaa antamansa suostumus osallistua tutkimukseen. Keskeyttäminen ei kuitenkaan estä sitä, ettei siihen asti kerättyjä tietoja voida käyttää tutkimuksessa. Lisäksi tutkittavilla on oikeus saada tietoa siitä mikä tutkimuksen sisältö ja tavoitteet ovat, miten henkilötietoja ja aineistoa käsitellään sekä mitä osallistuminen tutkimukseen käytännössä tarkoittaa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2019, s. 8–9.) Annoimme tutkimukseen osallistuville henkilöille tiedon edellä mainituista asioista kirjallisena tutkimustiedotteessa (ks. Liite 1) ennen tutkimuksen aloittamista sekä kävimme tiedotteen läpi myös suullisesti.

Kyselylomake tehtiin siten, että vastaajat pysyvät anonymoineina. Lomakkeessa kysyttiin heidän ammattinimikkeensä, mutta ei muita tunnistetietoja. Kyselylomakkeessa ohjasimme vastaajia pitämään huolen salassapitovelvollisuudesta ja asiakkaiden yksityisyydensuojasta. Pyrimme häivyttämään aineistosta tiedot, joista pystyisi tunnistamaan yksittäisen vastaajan. On kuitenkin huomioitava, että esimerkiksi pelkkä nimien poistaminen ei vielä välttämättä estä vastaajien tunnistamista tutkimusjulkaisusta, mikäli sitä lukee henkilö, joka tuntee tutkimuksen kohteena olevan organisaation toimintaa (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2019, s. 12–13).

Sähköinen aineisto, eli kyselylomakkeen vastaukset, säilytettiin tutkimusryhmän jäsenten Helsingin yliopiston ylläpitämässä henkilökohtaisessa tallennustilassa, joka on suojattu salasanalla. Aineistosta poistettiin tarpeettomat tunnistetiedot ennen aineiston analysointia.

Sähköinen aineisto hävitetään asianmukaisesti heti tutkimuksen valmistumisen jälkeen, viimeistään helmikuun 2022 loppuun mennessä.

Analysoidessamme aineistoa huomasimme, että jotkin tutkimuskysymykset on voitu ymmärtää monella eri tavalla, joten jouduimme pohtimaan millä tavalla tulkitsemme niistä saatuja vastauksia. Kysymyksillä *“Mitkä asiat edistävät mielestäsi rakenteellisen sosiaalityön tekemistä työssäsi?”* ja *“Mitkä asiat estävät mielestäsi rakenteellisen sosiaalityön tekemistä työssäsi?”* tavoitteenamme oli selvittää minkä tekijöiden vastaajat ajattelevat *tällä hetkellä heidän omassa työssään* edistävän ja estävän rakenteellisen sosiaalityön tekemistä. Kysymyksiin oli nähdäksemme kuitenkin vastattu myös siitä näkökulmasta minkä tekijöiden vastaajat ajattelevat *yleisesti ottaen* edistävän ja estävän sitä. Näin ollen spesifejä vastauksia siitä, mitkä asiat koskevat juuri kyseisen työyksikön toimintaa ja siellä esiintyviä rakenteellisen sosiaalityön esteitä ja edistäviä tekijöitä ei saatu. Vastauksista sai kuitenkin nähdäksemme kuvaa siitä, mitä asioita työyksikön toiminnassa kannattanee ottaa huomioon, jotta rakenteellisen sosiaalityön tekeminen on mahdollista.

4 Tutkimuksen tausta ja toimintaympäristö

Kotouttavasta sosiaalihuollosta ja rakenteellisesta sosiaalityöstä löytyy jonkin verran suomalaista kirjallisuutta. Sen sijaan kotouttavassa sosiaalihuollossa tehtyä tutkimusta rakenteellisesta sosiaalityöstä ei löydy. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (2021, s. 14) tekemän rakenteellisen sosiaalityön katsauksen mukaan maahanmuuttajien parissa tehtävästä sosiaalityön tutkimuksesta on usein kuitenkin täsmennettävissä rakenteellisen sosiaalityön muotoja.

Sosiaali- ja terveysministeriön (2017) julkaisemassa rakenteellisen sosiaalityön soveltamisoppaassa maahanmuuttajat määritellään erityiseksi sosiaalihuoltolain mukaisen tuen kohderyhmäksi. Maahanmuuttajien erityisasemaa syrjäytymisen riskiryhmänä perustellaan muun muassa ryhmän kielitaidon puutteella. (STM, 2017, s. 42.) Maahanmuuttajien erityisen tuen tarpeen huomioimiseksi olisikin tärkeää, että rakenteellista sosiaalityötä tutkittaisiin suoraan myös kotouttavassa sosiaalihuollossa, maahanmuuttajien parissa tehtävän rakenteellisen sosiaalityön erityispiirteiden tunnistamiseksi.

Tutkimuksen toimintaympäristönä on Espoon maahanmuuttajapalvelut, joka on pakolaistaustaisille tai heihin rinnastettaville maahanmuuttajille tarkoitettu kunnan

sosiaalipalvelu, missä heille tarjotaan kotoutumista tukevia sosiaalipalveluja. Tämän käytäntötutkimuksen aihe syntyi työryhmässä, missä toivottiin organisaation jo olemassa olevien rakenteellisen sosiaalityön käytäntöjen näkyväksi tekemistä sekä ehdotusten keräämistä rakenteellisen sosiaalityön toteuttamisen kehittämiseksi. Espoon maahanmuuttajapalveluissa perustettiin kesällä 2021 rakenteellisen sosiaalityön työryhmä, jonka tarkoituksena on toteuttaa ja kehittää rakenteellisen sosiaalityön menetelmiä työyhteisössä. Työryhmä on avoin koko henkilökunnalle ja työyhteisössä kaikki tekee rakenteellista sosiaalityötä. Tutkimuksemme kohteena on Espoon maahanmuuttajapalveluiden sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjaajien kokemukset.

Sovimme organisaation yhteyshenkilön kanssa videopuheluita, joissa kävimme läpi tutkimusaihetta. Yhteyshenkilö kertoi, että työyhteisössä on noussut tarve tutkimukselle rakenteellisesta sosiaalityöstä. Keskustelimme yhteyshenkilön kanssa tarkemmin tutkimuksen tarkoituksesta ja tavoitteesta. Yhteyshenkilön kanssa käytyjen tapaamisten ja keskustelujen pohjalta päädyimme muodostamaan tutkimustehtävää vastaavat tutkimuskysymykset. Työyhteisön alkuperäiset toiveet tutkimukselle antoivat tilaa myös lopullisten tutkimuskysymysten täsmentämiseksi. Olimme säännöllisin väliajoin yhteydessä yhteyshenkilöön. Yhteydenpito oli mutkatonta ja saimme kommentteja työhömmä. Lähetimme yhteyshenkilölle myös kommentoitavaksi tutkimussuunnitelman ja kyselyn kysymykset ennen kyselyn julkaisemista. Tällä tavoin halusimme varmistaa, että tutkimus oli linjassa organisaation alkuperäisen tavoitteen kanssa.

Kävimme sovitusti esittelemässä tutkimussuunnitelmaa työyhteisön kokouksessa videopuhelun välityksellä. Työntekijät saivat myös esittää meille kysymyksiä tutkimukseen liittyen. Kyselyn linkki lähetettiin yhteyshenkilölle, joka jakoi sen työntekijöille sähköpostitse.

5 Tutkimusaineisto ja analyysi

Käytimme aineiston keruuseen REDCap (Research Electronic Data Capture) työkalua, joka on Helsingin yliopiston työntekijöiden ja opiskelijoiden käytettävissä oleva tietoturvallinen työkalu kyselyiden ja tietokantojen rakentamiseen sekä tiedon keräämiseen. REDCap on vuonna 2004 Vanderbilt Universityssä kehitetty tutkimusdatan keräämisen työkalu, jonka kuvataan soveltuvan arkaluontoisen tutkimusaineiston keräämiseen ja käsittelyyn. (Helsingin yliopisto, 2021.)

Käytimme työkalua myös aineiston käsittelyyn, joka mahdollisti kerätyn aineiston säilyttämisen REDCap työkalun sisällä, Helsingin yliopiston suojatulla palvelimella.

Aineisto kerättiin REDCap työkalun kautta kyselylomakkeella, joka oli avoinna 10.11.2021-23.11.2021 välisenä aikana. Kyselylomake lähetettiin 32 Espoon maahanmuuttajapalveluiden työntekijälle, jotka olivat joko sosiaalityöntekijöitä tai sosiaalihojaajia. Kyselylomakkeeseen vastaamisen pystyi jättämään kesken ja jatkamaan vastaamista myöhemmin. Ensimmäisellä sivulla, ennen kyselyn alkamista oli työntekijöille jo aiemmin toimitettu tutkimustiedote, jossa korostettiin tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuutta sekä tiedotettiin vastaajia vielä uudestaan tutkimuksen tarkoituksesta ja aineiston käsittelystä. Tutkimustiedotteessa ilmoitettiin myös muun muassa kyselyyn arvioitu vastaamisaika noin 20–30 minuuttia.

Kysely sisälsi 11 kysymystä, joista ensimmäinen kysymys oli valintakysymys, jossa pyydettiin vastaajien suostumusta kyselyyn osallistumiseen ja vastausten käyttämiseen käytäntötutkimuksessa. Toinen kysymys oli valintakysymys, jossa selvitettiin vastaajan ammattinimike. Sen lisäksi kysely sisälsi yhteensä yhdeksän kysymystä, joista kolme oli valintakysymyksiä. Loput kuusi olivat avoimia kysymyksiä, joista yksi valikoitui sen perusteella, mitä vastasi edeltävään valintakysymykseen. Saimme kaikkiaan 12 valmista ja käytettävää vastausta.

Vastausajan puitteissa seurasimme vastausten määrää ja pyysimme kyselyn vastausajan puolivälissä yhteyshenkilöä muistuttamaan työntekijöitä kyselyyn vastaamisesta. Viimeisinä päivinä pohdimme vielä tulisiko kyselyn vastausaika pidentää, sillä vastauksia oli tullut siihen mennessä yhdeksän. Päätimme kuitenkin olla lisäämättä vastausaika, sillä yhteyshenkilö oli muistuttanut työyhteisöä kyselyyn vastaamisesta jo usean kerran. Ilmoitimme päätöksestämme olla jatkamatta kyselylomakkeen vastausaika yhteyshenkilölle, joka oli samaa mieltä kanssamme.

5.1 Analyysimenetelmä

Laadullisella sisällönanalyysillä on melko monipuolinen historia ja sitä käytetään muun muassa journalismissa, viestinnässä, sosiologiassa, psykologiassa ja yritysmaailmassa. Tosiasia on kuitenkin, että laadullisen analyysimenetelmän käytöstä ei ole historiallisesti juurikaan keskusteltu. (Elo & Kyngäs, 2007, s. 107, 113.)

Tämä voi aiheuttaa sen, ettei laadullisen sisällönanalyysin hyötyjä tunnisteta ja se voidaan nähdä muita tutkimusmenetelmiä vähemmän tärkeänä. Moni konkreettinen asia kuitenkin osoittaa, että laadullisella sisällönanalyysillä on tärkeä merkitys tutkimuksen kannalta ja sen avulla voidaan tuoda esiin monia tärkeitä tuloksia. Historiallisesti tätä tutkimusmenetelmää on käytetty mm. sanomalehtien, mainosten, artikkeleiden ja poliittisten puheiden analysoinnissa. Lisäksi sitä on käytetty terveydenhuollon eri aloilla. (Elo & Kyngäs, 2007, 107–108.)

Toinen näkökulma, joka on tärkeää mainita, on se, että laadullisen ja kvantitatiivisen sisällönanalyysin välillä on eroja, ja että nämä toimivat ja suoritetaan eri tavoin. Sisällönanalyysiä suoritettaessa on siksi erittäin tärkeää mainita, minkä kanssa työskentelet, koska ne eroavat toisistaan.

Myös tulosten yleistämistä voidaan tässä yhteydessä pitää ongelmana, koska tutkittava aineisto on usein jäsentymätöntä ja tietyn tyyppisessä ympäristössä tai alueella tutkittava osuus on varsin pieni, mikä vaikeuttaa tulosten yleistämistä toiseen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että pääkaupunkiseudun ammattilaisten materiaaliin perustuva laadullinen sisällönanalyysi ei välttämättä anna samaa tulosta, jos samaa asiaa tutkittaisiin esimerkiksi Pohjanmaalla. (Krippendorff, 2004, s. 33.)

Olemme analysoineet tutkimuksessamme aineistoa laadullisen sisällönanalyysin avulla. Olemme käyttäneet tutkimuksessamme teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä, tämä tehdään samalla tavoin kuin aineistolähtöinen sisällönanalyysi, mutta analyysivaiheessa voidaan käyttää myös aiempaa tutkimusta sekä teoriaa tukena analyysin tekemisessä. Aloitimme analyysin lukemalla ja tutustumalla keräämäämme materiaaliin. Tämän jälkeen jaoimme materiaalin kahteen osaan ja aloimme etsiä teemoja vastauksista. (Tuomi & Sarajärvi, 2018 s. 99–101, 116–117.)

Toteutimme aineiston analysoinnin teemoittelevan sisällönanalyysin keinoin. Jaoimme kysymykset ensin kahteen osaan ja tarkastelimme pareittain kysymyksistä 1–4 sekä 5–8 esiin nousevia teemoja. Aloitimme aineiston analysoinnin lukemalla läpi kaikki kyselyyn saamamme vastaukset. Kyselyyn vastasi yhteensä kaksitoista sosiaalityöntekijää tai sosiaaliohjaajaa. Kun olimme perehtyneet aineistoon, aloimme tehdä havaintoja eri teemoista, joita vastauksista nousi useampaan otteeseen. Vastausten jakaminen teemoihin oli osa sisällönanalyysin prosessia, ja se auttoi laajemmin sopivien teemojen jäsentämisessä.

Jakauduimme työryhmässämme pareihin, joissa aloimme jäsentämään aineiston teemoja. Tämän jälkeen tapasimme koko työryhmän kesken ja kävimme läpi pareina löytämämme teemat. Pyrimme suorittamaan teemoittelun prosessin siten, että jokaisen työryhmän jäsenen näkemys

teemoista tulisi esiin ja noudattaisi siten tutkimuksen tekemisen luotettavuutta. Teemoittelun osio sujui hyvin ja molemmat olivat tunnistaneet samoja teemoja. Pareittain käytiin läpi tietyt kysymykset ja niiden mukaan sovittiin teemojen nimeäminen. Parityöskentelyn jälkeen tapaisimme ryhmässä ja kävimme vielä läpi yhdessä teemat tutkimukselle.

Jaoin teemat kolmeen eri osioon kolmen tutkimuskysymyksen perusteella, ja kaikille tuli tehtäväksi analysoida tiettyjä tuloksia. Kappaleen 6 *Tutkimustulokset* alla käsittelemme aineiston tuloksia jakaen analyysin kolmen tutkimuskysymyksen alle.

Pyrimme vastaamaan tutkimuskysymyksiin kyselyn aineiston avulla ja analysoimaan kyselyn vastauksia myös käyttämämme aiemman tutkimuksen ja teorian avulla. Analysoimme aineistoa työryhmänä ensin itsenäisesti, jonka jälkeen kävimme analyysia ja ehdotuksiamme läpi työryhmän kesken ja teimme tarvittavia muutoksia. Kun olimme tyytyväisiä aineiston analyysiin, jatkoimme johtopäätöksillä ja pohdinnalla.

6 Tutkimustulokset

Seuraavaksi siirrymme käsittelemään tekemämme käytäntötutkimuksen kyselyaineistoa ja aineiston pohjalta nousseita tutkimustuloksia. Käsittelemme aineiston tuloksia jakaen analyysin kolmen tutkimuskysymyksen alle. Pyrimme vastaamaan tutkimuskysymyksiimme kyselyn aineiston avulla ja analysoimaan kyselyn vastauksia myös käyttämämme aiemman tutkimuksen ja teorian avulla.

6.1 Käsitteet rakenteellisesta sosiaalityöstä

Käytäntötutkimuksemme ensimmäinen tutkimuskysymys oli “*Miten kotouttavan sosiaalihuollon sosiaalityöntekijät ja sosiaaliohjaajat käsittävät rakenteellisen sosiaalityön?*”. Kysyttäessä mitä vastaajat ajattelevat rakenteellisen sosiaalityön olevan aineistosta nousi esille neljä keskeistä teemaa; *sosiaalisten ilmiöiden ja rakenteiden tunnistaminen, tiedon välittäminen, kehittäminen sekä vaikuttaminen*. Teemat ovat osittain toisiinsa nähden limittyneitä, mutta näiden tekijöiden voi nähdä muodostavan prosessin: ensin tunnistetaan rakenteellisia ongelmia ja tarvittavia muutoskohtia, ja tutustutaan niihin ruohonjuuritasolla. Sen jälkeen niistä tuotetaan tietoa, jota siirretään eteenpäin välitettäväksi päättävälle taholle. Tiedon pohjalta voidaan kehittää palveluita

ja käytänteitä. Tämän myötä pyritään vaikuttamaan eri tasoilla niin asiakkaiden elinoloihin, kuin myös eriarvoistaviin yhteiskunnan rakenteisiin.

Sosiaalisten ilmiöiden ja rakenteiden tunnistamiseen liittyy esimerkiksi se, että sosiaalityössä tunnetaan ympäröivä yhteiskunta hyvin sekä havainnoidaan ja analysoidaan siinä esiintyviä sosiaalisia ilmiöitä. Myös palvelujärjestelmän toimintaa tarkastellaan. Tavoitteena on huomioida yhteiskunnassa ja rakenteissa olevat epäkohdat, jotka vaikuttavat epäedullisesti ja heikentävästi asiakkaiden tilanteisiin.

“Sosiaalityötä, joka huomioi yhteiskunnalliset rakenteet ja tiedostaa, etteivät ne ole ihanteellisia asiakkaan kannalta.” (S5)

“Tarkoituksena on tunnistaa ja poistaa erilaisia eriarvoistavia käytäntöjä ja rakenteita, jotka vaikuttavat heikentävästi asiakkaiden tilanteisiin.” (S2)

Tiedon välittäminen nähdään oleellisena osana rakenteellista sosiaalityötä, ja se tuotiin esille monissa vastauksissa. Tavoitteena on tuoda tunnistettuja sosiaalisia ilmiöitä ja asiakkaiden tilanteita esille sekä viedä tätä tietoa eteenpäin esimerkiksi päättäjille. Vastauksissa esitettiin useita eri tapoja, joilla tietoa voidaan tuottaa ja välittää eteenpäin; keinoina mainittiin esimerkiksi mielipidekirjoitukset, sosiaalinen raportointi sekä suorat yhteydenotot päättäjiin.

“...Tiedon vieni eteenpäin.” (S4)

“...ilmiöiden ja asioiden esilletuontia.” (S9)

“...Tietoa viedään päättäjätahoille.” (S12)

Vastauksissa nostettiin esille **kehittäminen** ja muutostyö osana rakenteellista sosiaalityötä. Sen kohteina mainittiin esimerkiksi toimintatavat sekä laajemmin järjestelmä. Kehittämisen tavoitteena on juurikin rakenteiden muuttaminen asiakkaiden kannalta paremmiksi.

“Rakenteellisessa sosiaalityössä havainnoidaan ja analysoidaan sosiaalisia ilmiöitä, joiden kautta voidaan kehittää toimintatapoja ja vaikuttaa sosiaaliseen hyvinvointiin ennaltaehkäisevästi.” (S8)

“Sosiaalialan työntekijöiden yhdessä liittoutumista muuttamaan sortavia tai epätoimivia rakenteita, jotka aiheuttavat mm. eriarvoisuutta.” (S7)

Tärkeänä tekijänä rakenteellisessa sosiaalityössä nähdään **vaikuttaminen** asiakkaiden elinoloihin ja sosiaaliseen hyvinvointiin sekä toisaalta myös sosiaalialan työntekijöiden työhyvinvointiin.

Tavoitteena on ajaa asiakkaiden asiaa ja poistaa eriarvoistavia rakenteita. Keinoina mainittiin esimerkiksi kansalaisvaikuttaminen sekä asiakkaiden voimaannuttaminen ja tukeminen siinä, että he itse voisivat ajaa omia asioitaan. Vaikuttamisen teeman alla korostuivat Pohjolan, Laitisen ja Seppäsen (2017, s. 11) jaottelun mukaisesti niin rakenteellisen sosiaalityön pyrkimys heikommassa asemassa olevien aseman parantamiseen, kuin myös rakenteellisen sosiaalityön abstraktimpi pyrkimys yhteiskunnan rakenteiden muuttamisessa.

“Vaikuttamista sosiaalityön edellytyksiin ja asiakkaiden elinoloihin” (S3)

*“...Pyritään vaikuttamaan näihin asiakkaan kannalta epäedullisiin rakenteisiin.”
(S5)*

Alla olevassa taulukossa näkyy teemojen ryhmittelyt.

Taulukko 1: Käsitteitä rakenteellisen sosiaalityön sisällöistä

Sosiaalisten ilmiöiden ja rakenteiden tunnistaminen	Yhteiskunnan tuntemus	Palvelujärjestelmän tarkastelu	Sosiaalisten ilmiöiden havainnointi ja analysointi	
Tiedon välittäminen	Ilmiöiden ja asiakkaiden tilanteen esilletuonti	Tiedon viemistä eteenpäin esim. päättäjätahoille	Kannanottaminen eri alustoilla	Keinoja: Sosiaalinen raportointi, mielipidekirjoitukset, päättäjiin yhteyden ottaminen
Kehittäminen	Järjestelmän kehittäminen	Toimintatapojen kehittäminen	Muutostyö	
Vaikuttaminen	Asiakkaiden asianajo	Sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen, asiakkaiden elinolojen parantaminen	Eriarvoisuuden poistaminen	Keinoja: Kansalaisvaikuttaminen

6.2 Rakenteellisen sosiaalityön erityispiirteitä kotouttavassa sosiaalihuollossa

Kysyimme kyselyssä myös, millaisia erityispiirteitä vastaajat näkivät rakenteellisen sosiaalityön käytännöissä kotouttavaa sosiaalihuoltoa koskien. Yhden vastaajan mukaan kotouttavassa sosiaalihuollossa tehtävässä rakenteellisessa sosiaalityössä ei ole erityispiirteitä, joten kysymyksen aineisto koostuu yhteensä 11 vastaajan ajatuksista.

Teemoiksi nousivat asiakkaan *yhteiskuntatietous ja kielitaito, lainsäädäntö, rasismi* sekä *palvelujärjestelmä*. Kotouttavan sosiaalihuollon erityispiirteet rakenteellisen sosiaalityön toteuttamisessa viittasivat aineiston mukaan eri tasoilla tehtävään työhön. **Lainsäädännön** alla esiin nousi niin ikään asiakasryhmän eriävä lainsäädäntö ja siihen liittyvät asiakkaan asemaan vaikuttavat rakenteelliset asiat, kuten esimerkiksi perheen yhdistämisen politiikka tai kotoutumisaika.

“Te palvelut korostuu suuresti sekä ns. kotoutumisaika, tietyssä ajassa joka on toisille pitkä ja toisille varsin lyhyt...” (S4)

Yhteiskuntatietouden ja kielitaidon teeman alla vastauksissa oli löydettävissä enemmän asiakasryhmään liitettyjä ominaisuuksia, kuten mahdollinen koulutustason ja kielitaidon heikkous ja sen vaikutus asiakasryhmän erityisasemaan yhteiskunnassa. **Rasism**in teema nousi suoraan esiin kolmessa vastauksessa sekä epäsuorasti useissa muissa vastauksissa, joissa korostettiin asiakasryhmään kohdistuvia ennakkoluuloja. Rasismin vastustaminen nähtiin kuitenkin tärkeänä ja yhdessä vastauksessa todettiin, kuinka rasismin vastustaminen on aina rakenteellista. Neljännen teeman, eli **palvelujärjestelmän** alla aineistossa mainittiin muun muassa yhteistyön korostuminen eri palveluiden välillä sekä esimerkiksi mielenterveyspalveluiden heikkous.

“Mielestäni rasismiin ja rasismin vastustamiseen liittyvät teemat ovat erittäin keskeisiä kotouttavassa sosiaalityössä. Rasismin vastustaminen on aina rakenteellista” (S2)

“Asiakkaiden on tai on ollut vaikea saada palveluita esimerkiksi terveydenhuollosta tai Kelasta heikon kielitaidon vuoksi. Kotouttavaan rakenteelliseen sosiaalityöhön liittyy tai tulisi liittyä vahvasti rasismin ymmärtäminen, näkyväksi tekeminen ja antirasismi, sillä kotoutuvat asiakkaat joutuvat kohtaamaan rasismia yhteiskunnassamme.” (S5)

Taulukko 2: Rakenteellisen sosiaalityön erityispiirteitä kotouttavassa sosiaalihuollossa

Lainsäädäntö	Kotoutumisaika	Perheenyhdistämispolitiikka	
Asiakkaan yhteiskuntatietoisuus ja kielitaito	Koulutus	Siirtolaisuus	Ohjaus ja neuvonta
Rasismi	Vastustaminen	Tiedostaminen	Näkyväksi tekeminen
Palvelujärjestelmä	Te-palvelut	Mielenterveyspalvelut	Yhteistyö
Asiakkaiden asianajo	Palvelut	Sosiaaliset ongelmat	Rakenteiden merkitys

6.3 Rakenteellisen sosiaalityön käytännöt

Käytäntötutkimuksemme toinen tutkimuskysymys oli *“Miten rakenteellista sosiaalityötä toteutetaan kotouttavassa sosiaalihuollossa tällä hetkellä?”*. Kyselyssä kysyimme suoraan sitä, tekevätkö vastaajat työssään rakenteellista sosiaalityötä ja jos tekevät, niin miten. Kolme vastaajaa 12:sta vastasi myös, että ei tee rakenteellista sosiaalityötä työssään tällä hetkellä. Syynä rakenteellisen sosiaalityön tekemättömyyteen nousi yksiselitteisesti resurssien puute. Seuraavaksi avaamme kyselyn vastauksia keinoista, joilla rakenteellista sosiaalityötä vastattiin tehtävän Espoon kotouttavassa sosiaalihuollossa tällä hetkellä.

Kysymykseen *“Kuvaile millä eri tavoilla teet rakenteellista sosiaalityötä”* vastattiin rakenteellista sosiaalityötä tehtävän eri tasoilla, asiakkaan asianajosta ja asiakkaan arjen tasolla tehtävästä työstä, verkostoissa vaikuttamiseen ja epäkohtiin puuttumiseen. Kysymyksen teemoiksi aineistosta nousi *asiakkaiden asianajo, tiedon välittäminen sekä vaikuttaminen*.

Asiakkaan asianajo liittyi muun muassa asiakkaille välttämättömien palveluiden vaatimiseen ja asiakkaan ohjaukseen ja neuvontaan. Ainakin kahdessa vastauksessa nostettiin esiin myös kotouttavassa sosiaalihuollossa tehtävään rakenteelliseen sosiaalityöhön liitettävä erityispiirre, eli asiakkaiden yhteiskuntatiedon ja kielitaidon heikkouden lisäämä haaste palveluiden saamisessa.

Tähän ratkaisuna voidaan pitää asianajoa, jossa rakenteellista sosiaalityötä toteutettiin juurikin asiakkaalle kuuluvien palveluiden vaatimisen keinoin.

Tiedon välittäminen jakautui niin organisaation sisällä kuin myös organisaation ulkopuolella tehtävään tiedon eteenpäin viemiseen. Organisaation sisällä tehtävän tiedon tuottamisen teeman alla mainittiin muun muassa osallistuminen rakenteellisen sosiaalityön työryhmään ja rakenteellista sosiaalityötä koskeviin keskusteluihin organisaatiossa sekä tiedon eteenpäin viemiseen esihenkilöille. Organisaation ulkopuolella tehtävä tiedon välittäminen linkittyy sen sijaan kolmanteen teemaan, eli vaikuttamiseen.

“Puutun aina epäkohtiin, kun huomaan niitä... Vien myös rakenteissa ja järjestelmissä olevia epäkohtia esihenkilön tietoon.” (S6)

“Eri verkostoissa vaikuttamista — Osallistun rakenteellisen sosiaalityön ryhmään” (S9)

Vaikuttamisen teeman alla aineistossa nousi esiin tiedon tuottamisen ja eteenpäin viemisen avulla tehtävä epäkohtiin vaikuttaminen ja muutokseen pyrkiminen. Vaikuttamaan pyrittiin muun muassa verkostoissa vaikuttamisen kautta, jonka voi nähdä linkittyvän edellä mainittuun organisaation ulkopuolella tehtävään tiedon tuottamiseen. Vaikuttamista kuvattiin tehtävän yleisemmin myös omasta työstä ja asiakasryhmän erityispiirteistä eteenpäin kertomalla.

Aineistosta nousi esiin edellä mainittujen teemojen ulkopuolelle jääviä vastauksia, jotka mainittiin mahdollisesti vain kerran. Koimme kuitenkin mielenkiintoiseksi nostaa esiin myös näitä vastauksia. Yksi vastaaja mainitsee muun muassa rasismien tiedostamisen tärkeyden työssään, kuvaillen rasismien vaikuttavan kielteisesti asiakasryhmän kotoutumiseen ja hyvinvointiin. Kahdessa vastauksessa mainittiin myös asiakasryhmään päin tehtävä työskentely, jossa kerrottiin rakenteellista sosiaalityötä tehtävän asiakkaita opiskelemaan motivoimalla sekä asiakkaiden asenteisiin, tapoihin ja arvoihin vaikuttamalla.

“Ohjaus ja neuvonta, kuinka suomen järjestelmä toimii, mitä henkilön on hyvä tietää/osata. Kuinka osallistuminen ja osallisuus vaikuttavat tulevaisuuteen. Motivoida opiskelemaan ja oppimaan. Auttaa henkilöitä ymmärtämään ja pärjäämään itsenäisesti. Eri toimijoiden ymmärtämisen lisääminen maahanmuuttajista asiakkaina, erityistarpeita (ei oleteta osaavat kuin suomessa syntyneet/pitkään asuneet)” (S8)

Pohjolan (2011) rakenteellisen sosiaalityön jaottelun kautta tarkastellen, Espoon kotouttavassa sosiaalihuollossa voisi kuvata tehtävän vähintäänkin tietotyötä, eli tiedon tuottamista asiakkaiden elinolosuhteista, tiedon tuottamisen ja vaikuttamisen teemojen keinoin. Pohjolan teoria esittää, että rakenteellisen sosiaalityön keinot ovat osittain limittäisiä, kuten myös aineiston vastauksissa nousi esiin. Myös oikeudenmukaisuustyö, jonka Pohjola (2011, s. 216–217) kuvaa luovan pohjan koko sosiaalityölle, voi nähdä nousevan esiin kaikkien edellä mainittujen teemojen alla.

Pohjolan (2011, s. 215–216) jaottelussa mainitaan vielä inklusiotyö ja strategiatyö, jotka eivät kuitenkaan vastaa suoraan aineistosta esiin nousseisiin teemoihin. Vastauksista puuttui inklusiotyölle ominainen kansalaisten osallistaminen oman hyvinvointinsa kehittämisessä sekä strategiatyöhön kuuluva lainsäädäntöön ja poliittisiin päätöksiin pyrkivä vaikuttaminen. Sen sijaan vastaajien rakenteellisen sosiaalityön tavat liittyivät useammin asiakkaiden asianajoon sekä tiedon tuottamiseen organisaation sisällä, esimerkiksi esihenkilöiden ja rakenteellisen sosiaalityön työryhmän suuntaan sekä tiedon eteenpäin vieminen organisaation ulkopuolisissa verkostoissa. Niin sanotusti abstraktimman rakenteellisen sosiaalityön keinojen puuttumista selittämään voi mahdollisesti käyttää kolmen vastaajan vastauksia kysymykseen *“Miksi et tee rakenteellista sosiaalityötä tällä hetkellä?”*. Kysymyksen aineiston teemoissa esiin nousi yksiselitteisesti *resurssien puute*.

Resurssien puutteen teeman alla oli vastauksia muun muassa suuresta asiakasmäärästä ja muiden työtehtävien priorisoinnista rakenteellisen sosiaalityön ylitse. Yksi vastaajista mainitsi, että työntekijät toivoisivat työnantajilta lisäresursseja, jotta työn rakenteisiin päästäisiin vaikuttamaan ja jotta asiakkaiden tarpeet etenisivät ja työn kuormitus vähentyisi. Näin ollen voisi tehdä myös johtopäätöksen, että työntekijöiden rakenteellisen sosiaalityön keinot, kohdistuivat helposti myös tapoihin, joiden vaikutukset ovat nopeimmin nähtävissä itse käytännön työssä. Tällaisia keinoja voivat olla esimerkiksi teemoina esiin noussut asiakkaan asianajo, jonka alla työntekijät kuvailivat työaikansa kulumista muun muassa asiakkaiden oikeuksien selvittämiseen ja heille kuuluvien palveluiden vaatimiseen.

Vastauksena siihen miten rakenteellista sosiaalityötä toteutetaan kotouttavassa sosiaalihuollossa tällä hetkellä, aineistosta nousi eri tasoilla tehtävän rakenteellisen sosiaalityön keinoja. Aineiston vastausten perusteella Espoon kotouttavassa sosiaalitoimessa toteutetaan rakenteellista sosiaalityötä muun muassa asiakkaiden asianajon, tiedon tuottamisen ja vaikuttamisen keinoin. Keinot liittyvät useimmiten kuitenkin asiakastyön tasolla ja organisaation sisällä toteutettavissa olevaan rakenteelliseen sosiaalityöhön. Selityksenä siihen, miksi rakenteellisen sosiaalityön

toteuttamisen keinoista puuttui usein Pohjolan (2011) jaottelun mukainen strategiatyö, eli esimerkiksi poliittisen vaikuttamisen taso, voidaan pitää vastauksissa esiin nousutta resurssien puutetta.

“Asiakastyö kirjauksineen ei aina jätä aikaa rakenteelliselle sosiaalityölle.” (S12)

“Osa työyhteisömme jäsenistä on myös niin kiireisiä suuren työtaakan alla että ei heillä ole ehkä aikaakaan miettiä rakenteellisen sosiaalityön kysymyksiä.” (S5)

6.4 Tulevaisuuden näkymät ja kehittämiskohteet

Kolmas tutkimuskysymyksemme oli *”Miten rakenteellisen sosiaalityön käytäntöjä halutaan kehittää?”* Jotta voidaan kehittää toimintaa, edellyttää se tämänhetkisen toiminnan tarkastelua ja erityisesti siinä olevia mahdollisia epäkohtia. Toiminnan kehittämisessä oleellista on myös selvittää toiveita siitä, miten toimintaa haluttaisiin toteuttaa. Kyselyssä kysyimme mitä esteitä rakenteelliselle sosiaalityölle on omassa työssä sekä syitä miksi ei tee tällä hetkellä rakenteellista sosiaalityötä, joiden vastauksissa löysimme kehittämideoita. Lisäksi kysymys, miten haluaisit tehdä rakenteellista sosiaalityötä tulevaisuudessa antaa kehittämideoita toiminnalle.

Rakenteellisen sosiaalityön esteinä esitettiin resurssien ja esihenkilön tuen puute. Resurssien puutteeksi vastauksissa esitettiin, että työaika ei riitä, työtaakka on liian suuri ja asiakastyön priorisointi estivät rakenteellisen sosiaalityön tekemistä. Resurssit ja työajan käyttö liitettiin monissa vastauksissa esihenkilön tukeen tai sen puutteeseen. Työntekijät kaipaivat enemmän tukea esihenkilöltä ja johdolta rakenteellisen sosiaalityön toteuttamiselle. Ratkaisuksi näille haasteille nähtiin muun muassa työajan suunnittelu paremmin ja lupa rakenteellisen sosiaalityön sisällyttämiselle työaikaan.

“Asiakastyön paine on niin kova. Käytännössä työnantaja ei anna mahdollisuutta syventyä rakenteelliseen sosiaalityöhön näillä asiakasmäärillä... kun rakenteisiin ei pääse vaikuttamaan, asiakkaiden asiat eivät etene ja kuormitus mm. sos.huollossa säilyy.” (S7)

“Työtilanne on kuormittava ja asiakasmäärät suuria.” (S10)

Esteinä nähtiin myös se, että rakenteellinen sosiaalityö koettiin uutena työmuotona, joka oli monille vielä epäselvä, sitä ei ymmärretty tai koettiin, että siitä ei ollut tietoa tarpeeksi. Vastaukset olivat yhdenmukaisia Kivipellon (2021) johtopäätösten kanssa työmuodon epäselvyydestä.

Monissa vastauksissa toivottiin lisää koulutusta aiheesta. Toisaalta vastaukset osoittivat, että osalla vastaajista näytti olevan vahva käsitys rakenteellisesta sosiaalityöstä. Rakenteellisen sosiaalityön tutuksi tekemistä edesauttaa koulutus ja perehtyminen kirjallisuuteen, näitä ehdotuksia esitettiin vastauksissa. Myös tiedon jakaminen työyhteisössä lisäisi rakenteellisen sosiaalityön tunnettavuutta.

“Rakenteellinen sosiaalityö on mielestäni melko uusi käsite työyhteisössämme ja koen että siitä ei puhuta riittävästi eivätkä kaikki ole siitä riittävän tietoisia.” (S5)

“Koulutukset tai työpajat rakenteellisesta sosiaalityöstä, ja se, että niihin todella olisi aikaa osallistua.” (S5)

Asenne mainittiin useissa vastauksissa edistävänä kuin myös estävänä tekijänä. Vastauksissa käsiteltiin niin työntekijän omaa asennetta, työyhteisön sekä esihenkilön asennetta rakenteellista sosiaalityötä kohtaan kuin myös yhteiskunnan asennetta sosiaalityötä kohtaan. Esihenkilön asenne vaikutti siihen, oliko tämä valmis tukemaan rakenteellisen sosiaalityön toteuttamista ja oliko esihenkilöllä kiinnostusta viedä asioita eteenpäin.

“oma avoimuus ja asenne” (S1)

Yhteiskunnan asenne sosiaalityötä kohtaan koettiin edistävänä tekijänä; jos sosiaalityöllä olisi vahvempi asema yhteiskunnallisessa keskustelussa, olisi rakenteellisen sosiaalityön toteuttaminen helpompaa. Sote-uudistus nostettiin esiin muutamissa vastauksissa, joissa ilmaistiin, että Sote-uudistuksessa keskitytään vahvasti terveydenhuollon puoleen ja sosiaalihuollolla ei ole vahvaa edustusta päätöstenkäsittelyssä. Vastauksissa koettiin, että sosiaalityöllä ei ole vaikuttamiskanavia tai ne eivät ole toimivia kanavia julkiselle keskustelulle. Monissa vastauksissa toivottiin tulevaisuudessa lisää vaikuttamista ja Pohjolan (2011) jaottelun mukaista *strategiatyötä*.

“Haluaisin päästä sellaiseen positioon, että voisin esim. antaa tietoa yhteiskuntamme syrjivistä rakenteista päättävälle taholle ja täten päästä muutamaankin rakenteita. Mielelläni myös työni kautta toisiin esiin syrjittyjen asiakasryhmien ääntä koko muulle yhteiskunnalle. Haluaisin siis todella muuttaa rakenteita niin, että syrjittyjen asiakkaiden (kotoutujien tai muiden asiakasryhmien) asema paranisi.” (S5)

Vastauksissa on tulkittavissa, että vaikuttamiskanavat ovat niukat ja sosiaalityön ammattilaisten tulisi olla rohkeampia tuomaan omaa ammattiaan esille. Tiedon lisääminen koulutuksen avulla työntekijöille voisi muuttaa asenteita rakenteellista sosiaalityötä kohtaan ja siten lisätä motivaatiota sen toteuttamista kohtaan. Yhteiskunnallisella tasolla julkitulot sosiaalityön kentältä, voivat muuttaa asenteita sosiaalityötä ja rakenteellista sosiaalityötä kohtaan.

“Enemmän sosiaalityön ääntä politiikassa, vaikuttamista päättäjiin, mielipidekirjoituksia yhteiskunnallisista tärkeistä teemoista; ilmiöt kentältä näkyviin. Alan arvostuksen nousu myös sitä kautta” (S9)

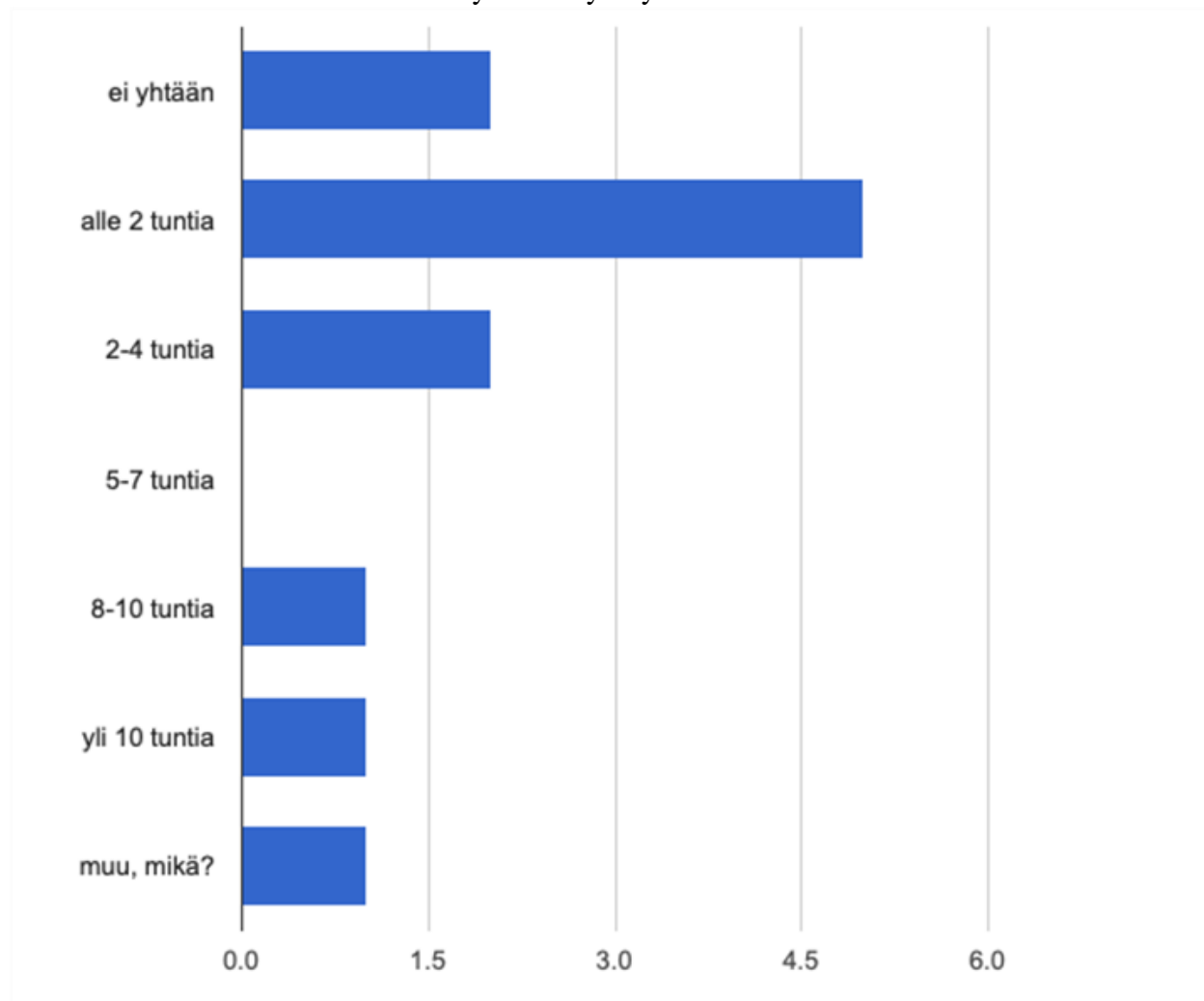
Vastauksissa ilmeni, että vastaajat toivoivat tilaa keskustelulle ja pohdinnalle yhdessä työyhteisön kanssa. Rakenteellisen sosiaalityön määrittelyissä nostettu *liittolaisuus* kollegoiden välillä oli myös siis toivottavaa tulevaisuudessa. Vastauksista voi tulkita, että rakenteellinen sosiaalityö on parhaimmillaan yhdessä toteutettua, johon tarvitaan oma tila ja aika. Espoon maahanmuuttajapalveluissa toimiva rakenteellisen sosiaalityön työryhmä vastaa tähän tarpeeseen.

Kysymyksessä, jossa haluttiin tietää, miten työntekijät haluaisivat toteuttaa rakenteellista sosiaalityötä tulevaisuudessa, vastauksissa toistui vaikuttaminen yhteiskunnallisella tasolla, rakenteiden muuttaminen sekä sosiaalisten epäkohtien esiintuominen ja palvelusuunnitteluun osallistuminen. Työntekijät haluavat tehdä rakenteellista sosiaalityötä työpaikan ulkopuolella laajemmalla skaalalla, jota voisi myös kutsua Pohjolan (2011) kuvaamaksi *strategiatyöksi*.

6.5 Rakenteelliseen sosiaalityöhön käytetty aika

Kysyimme kyselyssä myös paljonko aikaa työntekijät käyttävät rakenteelliseen sosiaalityöhön. Alla olevassa taulukossa kuvataan ajankäytön jakautumista.

Taulukko 3: Rakenteelliseen sosiaalityöhön käytetty aika

Tuloksissa esiintyi suuria eroavaisuuksia ajankäytössä. Eroja ei kuitenkaan esiintynyt sen mukaan, oliko kyseessä sosiaaliohjaaja vai sosiaalityöntekijä. Tuloksissa näkyi, että osa tekee rakenteellista sosiaalityötä yli 10 tuntia viikossa, kun taas jotkut eivät tee sitä ollenkaan.

7 Johtopäätökset ja pohdinta

Tässä käytäntötutkimuksessa halusimme selvittää miten kotouttavan sosiaalihuollon sosiaalityöntekijät ja sosiaaliohjaajat käsittävät rakenteellisen sosiaalityön, miten rakenteellista sosiaalityötä toteutetaan kotouttavassa sosiaalihuollossa tällä hetkellä ja miten rakenteellisen sosiaalityön käytäntöjä halutaan kehittää.

Kotouttavan sosiaalihuollon sosiaalityöntekijät ja sosiaaliohjaajat kuvasivat vastauksissa rakenteellisen sosiaalityön sisältöjä ja tarkoitusta melko kattavasti. Vastaukset mukailivat hyvin esimerkiksi sosiaalihuoltolain (2014/1301) 7 §:n kuvausta rakenteellisesta sosiaalityöstä. Myös Anneli Pohjolan (2011) määritelmän mukaiset rakenteellisen sosiaalityön eri osa-alueet (*tietotyö, strategiatyö, inklusiotyö ja oikeudenmukaisuustyö*) näkyivät vastauksissa. Ammattinimikkeellä ei näyttänyt olevan suurta vaikutusta vastausten sisältöön, vaan vastaukset olivat samantyyppisiä sekä sosiaalityöntekijöillä että sosiaaliohjaajilla. Osassa vastauksista rakenteellisesta sosiaalityöstä puhuttiin melko yleisellä tasolla, osassa taas tuotiin hyvinkin konkreettisia ja käytännönläheisiä rakenteellisen sosiaalityön keinoja esille. Vastauksissa oli kuitenkin nostettu esiin se, ettei rakenteellisesta sosiaalityöstä ollut tarpeeksi tietoa ja työmuoto oli joillekin uusi. Johtopäätöksenä voinee todeta, että ainakin suurimmalla osalla kotouttavan sosiaalihuollon työntekijöistä on hyvä ja selkeä käsitys siitä, mitä rakenteellinen sosiaalityö on.

Vastauksissa näkyi iso vaihtelevuus siinä, minkä verran aikaa vastaajat käyttävät rakenteellisen sosiaalityön tekemiseen - osa kertoi tekevänsä sitä 10 tuntia viikossa, osa ei ollenkaan. Vastauksissa korostui ajan ja resurssien puute syynä siihen, miksi rakenteellisen sosiaalityön tekemiseen ei käytä aikaa. Pohdimme, voisiko olla niin, että jotkut myös tunnistavat paremmin rakenteellisen sosiaalityön keinoja työssään, jolloin siihen käytetty aika on isompi kuin toisilla. Rakenteellisen sosiaalityön tärkeys ymmärrettiin vastausten perusteella hyvin, ja sen merkitystä haluttiin myös tuoda enemmän esille tulevaisuudessa.

Aineiston perusteella työntekijät kokivat kotouttavassa sosiaalihuollossa tehtävässä rakenteellisessa sosiaalityössä olevan erilaisia erityispiirteitä, kuten asiakkaiden heikko yhteiskuntatietous ja kielitaito, eriävä lainsäädäntö, asiakkaiden kohtaama rasismi sekä palvelujärjestelmään liittyvät haasteet. Rasismi mainittiin suoraan kolmessa vastauksessa sekä epäsuorasti, asiakasryhmään kohdistuvina ennakkoluuloina useassa muussa vastauksessa. Vaikka kovin moni vastaaja ei käyttänyt vastauksissaan sanaa rasismi, kuvaili yksi vastaaja rasismin vaikuttavan kielteisesti asiakasryhmän kotoutumiseen ja hyvinvointiin. Vastausten perusteella

asiakasryhmään kohdistuvien ennakkoluulojen korjaaminen koettiin tärkeäksi osaksi kotouttavassa sosiaalihuollossa tehtävää rakenteellista sosiaalityötä. Rasismin vastustamisen keinot jäivät kuitenkin puuttumaan vastauksista.

Espoon kotouttavassa sosiaalihuollossa toteutetaan vastausten perusteella rakenteellista sosiaalityötä tällä hetkellä monilla eri tasoilla, käytännön asiakastyöstä verkostoissa vaikuttamiseen. Rakenteellisen sosiaalityön keinot keskittyivät asiakkaan asianajoon välttämättömien palveluiden vaatimisena, tiedon tuottamisena organisaation sisällä ja ulkopuolella sekä vaikuttamisena esimerkiksi kertomalla asiakasryhmästä eri verkostoissa.

Pohjolan (2011) rakenteellisen sosiaalityön jaottelussa mainitut inklusiotyö ja strategiatyö, eivät vastaa suoraan aineistosta esiin nousseisiin teemoihin. Vastauksista puuttui inklusiotyölle ominainen kansalaisten osallistaminen oman hyvinvointinsa kehittämisessä sekä strategiatyöhön kuuluva lainsäädäntöön ja poliittisiin päätöksiin pyrkivä vaikuttaminen. Samaiset strategiatyölle ominaiset rakenteellisen sosiaalityön keinot nousevat esiin myös aineiston kohdassa, jossa kysyttiin työntekijöiden toiveita rakenteellisen sosiaalityön toteuttamiselle tulevaisuudessa. Aineistossa esiin nousutta resurssien puutetta, voidaankin mahdollisesti pitää syynä myös strategiatyön, eli muun muassa poliittisen vaikuttamisen tason puuttumiseen vastauksista.

Inklusiotyön, eli asiakkaan osallistamisen rakenteelliseen sosiaalityöhön puuttuminen vastauksista, herätti kysymyksen siitä, käsitetäänkö rakenteellinen sosiaalityö kuitenkin pääosin sosiaalityön ammattilaisen tehtävänä eikä siihen kuulu niinkään asiakkaan mukaan ottaminen toimintaan? Toisaalta vastauksista voi tulkita, että asiakasryhmän erityispiirteet saattavat olla syynä sille, ettei inklusiotyö noussut vastauksissa kielitaidottomuuden, palvelujärjestelmän tuntemattomuuden ja muiden resurssien puutteiden takia.

Rakenteellisen sosiaalityön käytäntöjä tulee kehittää jatkossakin, vaikka muutama vastaaja ilmaisi tyytyväisyyttään senhetkiseen toteuttamistapaan. Vastauksissa työntekijät nostivat esiin resurssien puutteen; asiakasmäärät ovat liian suuret, jolloin priorisointi rakenteelliseen sosiaalityöhön ei toteudu. Jos vähennettäisiin työn kuormitusta esimerkiksi vähentämällä asiakasmääriä tai palkkaamalla lisää työntekijöitä, olisi rakenteellisen sosiaalityön toteuttamiselle enemmän aikaa. Myös tehokkaalla työajan suunnittelulla voisi mahdollistaa rakenteellisen sosiaalityön toteutumisen, johon esihenkilöiden tuki olisi välttämätöntä.

Asenne näyttäytyi keskeisenä tekijänä rakenteellisen sosiaalityön toteuttamiselle. Työntekijän asenne esimerkiksi esti rakenteellisen sosiaalityön toteuttamista. Johtopäätöksenä voi pitää sitä, että omaan asenteeseen vaikuttaa aiheen vieraus, johon koulutuksella ja aiheeseen tutustumalla

kirjallisuuden ja työkäytäntöjen muutosten kautta voisi vaikuttaa. Koulutuksen lisääminen saattaisi myös tuoda enemmän työkaluja rakenteellisen sosiaalityön toteuttamiselle.

Yhdessä vastauksessa tuotiin esille liittolaisuus omien kollegoiden kanssa, mutta myös liittolaisuus asiakkaiden kanssa. Tämän voi ajatella kuvastavan sosiaalityön paikkaa asiakkaan rinnalla kulkijana tämän omatoimisuutta ja voimaantumista tukien. Liittolaisuuden voi nähdä myös jonkinlaisena yhteisenä tavoitteellisenä toimintana eriarvoisuutta vastaan sen sijaan, että jokainen toimisi yksin.

Toteuttamamme kyselyn perusteella voisi sanoa, että Espoon maahanmuuttajapalveluissa tehdään jo melko paljon rakenteellista sosiaalityötä. Vastauksissa ilmaistiin kuitenkin puutteita sen toteuttamisessa tällä hetkellä, sekä toisaalta toiveita rakenteellisen sosiaalityön käytäntöjen kehittämiseksi. Espoon maahanmuuttajapalveluiden kiinnostus käytäntötutkimuksen toteuttamiselle kertoo kiinnostuksesta kehittää rakenteellisen sosiaalityön tapoja organisaatiossa. Käytäntötutkimuksen toteuttamisen organisaatiossa voi nähdä jo itsessään rakenteellisen sosiaalityön keinona, joka voi parhaimmillaan tarjota esihenkilöille tarvittavia vastauksia rakenteellisen sosiaalityön kehittämiseksi ja toisaalta toimia myös työntekijöitä motivoivana ja rakenteellisen sosiaalityön tärkeyttä korostavana keinona.

Olisikin tärkeää, että kotouttavan sosiaalihuollon työntekijöiden ja asiakkaiden ääni saataisiin vahvemmin kuuluviin, koska heillä on tärkeää tietoa ja näköala yhteiskunnan rakenteiden aiheuttamiin haasteisiin asiakasryhmän oikeuksien ja hyvinvoinnin toteutumisessa. Tulevaisuuden visioinnissa vastauksissa korostui toiveet yhteiskunnallisella tasolla vaikuttamisesta ja laajempaan julkiseen keskusteluun osallistumisesta koskien asiakasryhmään kohdistuvia yhteiskunnan epäkohtia. Vastauksissa mainittu Sote-uudistus oli hyvä esimerkki siitä, kuinka Sote-keskustelun keskipisteenä nähdään usein vain terveystalot. Vielä olisikin tilaisuus vaikuttaa tulevaisuuden Sote-uudistukseen myös sosiaalipalveluiden osalta. Julkista keskustelua sosiaalityöstä tulisi lisätä, niin asiakasryhmän kohtaamien ennakkoluulojen korjaamiseksi, kuin myös rakenteellisen sosiaalityön käytäntöjen kehittämiseksi ja laajemmaksi implementoinniksi osana sosiaalityötä ja koko sosiaalihuoltoa.

Lähteet

- Austin, M. (2020). Identifying the conceptual foundations of practice research. Teoksessa Joubert, L. & Webber, M. (toim.), *The Routledge Handbook of Social Work Practice Research* (ePub-versio). London: Routledge.
- Espoo. (päiväämätön). Pakolaisten kotoutumispalvelut. Haettu 7.10.2021 osoitteesta <https://www.espool.fi/fi/pakolaisten-kotoutumispalvelut#section-22246>
- Elo, S. & Kyngäs, H. (2007). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing* 62 (1), 107–115.
- Freire, P. (2005). *Sorrettujen pedagogiikka*. Ref. Pohjola (2017).
- Helsingin Yliopisto (2021). REDCap-työkalu yliopistolaisten käyttöön. Haettu 8.12.2021 osoitteesta <https://www.helsinki.fi/fi/helsingin-yliopiston-kirjasto/uutisia-kirjastosta/redcap-tyokalu-yliopistolaisten-kayttoon>
- Kivipelto, M. (2021). *Rakenteellisen sosiaalityön katsaus*. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Työpaperi 16/2021. Helsinki.
- Krippendorff, K. (2004). *Content Analysis – an Introduction to Its Methodology*. London: Sage Publications, Inc
- Laki kotoutumisen edistämisestä, 2010/1386.
- Pohjola, A. (2011). Rakenteellisen sosiaalityön aika. Teoksessa Pohjola, A. & Särkelä, R. (toim.) *Sosiaalisesti kestävä kehitys*, s. 207–224. Helsinki: Fram.
- Pohjola, A. (2017). Rakenteellisen sosiaalityön paikannuksia. Teoksessa Pohjola, A., Laitinen, M. & Seppänen, M. (toim.) *Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja 2014*, s. 16–36. 3. painos. UNIPress.
- Pohjola, A., Laitinen, M. & Seppänen, M. (2017). Rakenteellinen sosiaalityö aikakauden haasteena. Teoksessa Pohjola, A., Laitinen, M. Seppänen, M. (toim.) *Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja 2014*, s. 9–13. 3. Painos. UNIPress.
- Satka, M., Karvinen-Niinikoski, S. & Nylund, M. (2005). *Mitä sosiaalityön käytäntötutkimus on?* Teoksessa Hoikkala, S., Karvinen-Niinikoski, S., Nylund, M., Satka, M. (toim.) *Sosiaalityön käytäntötutkimus*, s. 9–22. Helsinki: Palmenia-kustannus.

Sosiaalihuoltolaki, 1301/2014.

Sosiaali- ja terveysministeriö (2017). Sosiaalihuoltolain soveltamisopas. *Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2017:5*. Haettu osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3959-2>

Sosiaali- ja terveysministeriö (2021). *Rakenteellinen sosiaalityö*. Haettu 30.9.2021 osoitteesta <https://stm.fi/rakenteellinen-sosiaalityo>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2021). Rakenteellisen sosiaalityön katsaus. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-685-5>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2012). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa*. Haettu 27.9.2021 osoitteesta https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018), Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsingfors: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Turtiainen, K. (2004). Maahanmuuttajat sosiaalityön asiakkaina – samanlaista vai erityistä? Teoksessa Kiili, J. & Närhi, K. (toim.) *Tutkiva sosiaalityö* -liite. *Talentia-lehti ja sosiaalityön tutkimuksen seura*, s. 15–17.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2019). *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa*. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. Haettu 6.10.2021 osoitteesta https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf

Valtonen, K. (2001). Immigrant integration in the welfare state: social work's growing arena. *European Journal of Social Work* 4 (3), s. 247–262.

LIITE 1

Confidential

Page 1

Rakenteellisen sosiaalityön käytännöt kotouttavassa sosiaalihuollossa

TUTKIMUSTIEDOTE

Tutkimuksen nimi: Rakenteellisen sosiaalityön käytännöt kotouttavassa sosiaalihuollossa

Tutkimuksen tarkoitus: Tässä käytäntötutkimuksessa tarkoituksena on saada tietoa sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjaajien näkemyksistä siitä, mitä rakenteellinen sosiaalityö on ja miten sitä tällä hetkellä toteutetaan kotouttavassa sosiaalihuollossa.

Tutkimuksen kulku ja aikataulu: Tutkimusta varten keräämme aineiston sähköisen REDCap-kyselylomakkeen avulla 9.11.-22.11.2021 välisenä aikana. Kysely koostuu yhdeksästä kysymyksestä, joista seitsemän on avoimia kysymyksiä ja kaksi on valintakysymyksiä. Kyselyyn vastaamiseen menee noin 20-30 minuuttia.

Aineiston käsittely ja säilyttäminen: Sähköisessä kyselylomakkeessa ei kysytä muita tunnistetietoja kuin vastaajan ammattinimike. Mahdolliset tunnistetiedot poistetaan aineistosta ennen aineiston analysointia. Vastaajien on huolehdittava asiakkaita koskevasta yksityisyydensuojasta ja salassapitovelvollisuudesta. Sähköinen aineisto säilytetään tutkimusryhmän jäsenten Helsingin yliopiston ylläpitämässä henkilökohtaisessa tallennustilassa, joka on suojattu salasanalla. Sähköinen aineisto hävitetään asianmukaisesti tutkimuksen valmistumisen jälkeen, viimeistään helmikuun 2022 loppuun mennessä. Lopullinen tutkimusraportti ja -posterit julkaistaan mahdollisesti internetissä helmikuussa 2022.

Vapaaehtoisuus: Osallistuminen tutkimukseen on vapaaehtoista. Tutkittavilla on oikeus keskeyttää tai peruuttaa osallistumisensa tutkimukseen missä tahansa tutkimuksen vaiheessa.

Käytäntötutkimuksen ohjaaja: Petra Malin, Helsingin yliopisto

Käytäntötutkimuksen toteuttavat Helsingin yliopiston sosiaalityön maisteriopiskelijat:

Alisa Ajomaa (alisa.ajomaa@helsinki.fi), Jessica Nurmi (jessica.nurmi@helsinki.fi),

Lily Huuhtanen (lily.huuhtanen@helsinki.fi) sekä Tanja Vanttaja (tanja.vanttaja@helsinki.fi).

Osallistun tutkimukseen vapaaehtoisesti ja annan suostumukseni siihen, että vastaustani voidaan käyttää yllä mainitussa käytäntötutkimuksessa.

- Kyllä
 Ei

Mikä on ammattinimikkeesi?

- Sosiaalityöntekijä
 Sosiaaliohjaaja

Mitä rakenteellinen sosiaalityö sinun mielestäsi on?

Onko mielestäsi kotouttavassa sosiaalihuollossa tehtävässä rakenteellisessa sosiaalityössä erityispiirteitä?

- Kyllä on
 Ei ole

Minkälaisia erityispiirteitä?

Teetkö tällä hetkellä työssäsi rakenteellista sosiaalityötä?

- Kyllä teen
 En tee

Kuvaile millä eri tavoilla teet rakenteellista sosiaalityötä.

Confidential

Page 2

Kerro miksi et tee rakenteellista sosiaalityötä tällä hetkellä.

Kuinka paljon sinulla kuluu aikaa viikossa rakenteellisen sosiaalityön tekemiseen?

- ei yhtään
- alle 2 tuntia
- 2-4 tuntia
- 5-7 tuntia
- 8-10 tuntia
- yli 10 tuntia
- muu, mikä?

Kuinka paljon sinulla kuluu aikaa viikossa rakenteellisen sosiaalityön tekemiseen?

Mitkä asiat edistävät mielestäsi rakenteellisen sosiaalityön tekemistä työssäsi?

Mitkä asiat estävät mielestäsi rakenteellisen sosiaalityön tekemistä työssäsi?

Millä tavalla haluaisit tehdä rakenteellista sosiaalityötä tulevaisuudessa?
